

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišтво Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Celibat učiteljic.

Trst, dne 31. januarja 1910.

Te dni je imelo tukajšnje laško učiteljsko društvo „Lega degli insegnanti“ društven sestanek, kjer se je med drugim razpravljalo tudi o tem, ali naj bi se učiteljicam dovolila možitev ali ne. Govorilo jih je več o stvari za in proti. Gospica Rexingerjeva izjavlja, da je le neumestna sramežljivost, da bi se namreč ne reklo, da so učiteljice željne moža, vzrok, ako se ne govori o stvari, kakor bi se rado ter zagovarja stališče, naj bi se učiteljicam dovolil zakon ter to tudi utemeljuje. Kakor hitro se je to iz časnikov zvedelo, priobčijo v „Piccolu“ neke učiteljice, ki „niso članice imenovanega društva“, kakor same pravijo, protest proti izjavam gori omenjene učiteljice ter tudi one to utemeljujejo. Jaz, sama tudi učiteljica, sem popolnoma na strani onih, ki so za zakon, in sicer z občečloveškega stališča ter s stališča svobodoljubnosti.

Res je morda, da učiteljica-žena ne more popolnoma zadovoljivo izvrševati dvojnega poklica kot učiteljica in žena, oziroma mati. Pravim morda, ker poznam mnogo učiteljic, ki so omožene; ali so te morda slabše učiteljice? Na državnih ljudskih šolah so večinoma omožene učiteljice in vendar smatra ljudstvo te šole za najboljše. Sama sem tudi v svoji mladosti imela dve taki učiteljici, in danes, ko o tem razmišljam, ne morem očitati, da so nas zanemarjale. Izgovor torej, da bi omožena učiteljica morala zanemarjati šolo ali dom ali oboje, ne drži ali vsaj popolnoma ne. Nasprotno je pa res, da mi s splošno človeškega stališča moramo prepustiti človeku, in to je tudi učiteljica, kolikor največ svobode v njegovem dejanju in nehanju, ker se to ujema že s prosto voljo, ki mu jo je dal Bog in ki človeka povzdiguje nad vsa druga bitja. Sicer pa ima tudi učiteljica pravico do življenja, do mirnega družinskega kottička, kjer se naj v krogu svojih dragih odpočije po trudapolnem delu kot njen moški kolega. Saj ni nikdar in nikjer storila obljube celibata. Ne smela bi tedaj izgubiti sadu vseh svojih dolgoletnih študij in muk, ako se tudi ona slučajno spomni, da je človek.

Seveda bi bilo še manj liberalno kot prepoved možitve, ako bi bile po zakonu učiteljice primorane ostati v službi po možitvi tudi tedaj, ako bi same tega ne želele. Tak zakon se pa gotovo nikdar ne sprejme. Ni se nam tedaj treba braniti zakona, ki bi določal, da se učiteljice smejo omožiti že iz kolegialnosti in ljudomilosti. Bog ve kolikim družinam in kolegijam bi bila s tem olajšana ekzistenca. Sicer pa tudi ni rečeno, da ima gotovo vsak zakon otroke, in posebno za tako žensko bi bilo daljno poučevanje v šoli razvedrilo.

Pa tudi one, ki so iz tega ali drugega vzroka proti možitvi učiteljic, nič ne izgubijo s tem, saj se lahko odpovejo službi, ko pridejo do tega, da se poročijo. Te tedaj nič ne izgubijo, druge pa morda mnogo pridobijo. Že čut pravičnosti nas mora tedaj prisiliti, da smo na njihovi strani v tem stremljenju, ki mu je podlaga prostost volje. Ako se mi temu upiram, se zdimo podobne onemu sužnju, ki je tako vjen sužnosti, da se brani svobode, ko

mu jo ponudijo. In koliko bi bilo takih sužnjev? Nobeden menda. Me pa, ki hočemo veljati za izobražene, imamo toliko duha usuznjenosti v sebi, da se branimo na vso moč že tedaj, ko se komaj prikaže možnost, da se ne bo več toliko omejevala naša prosta volja. Res, skrajni čas je že, da postanemo res ljudje, ki imajo res razum in prosto voljo in si to prosto voljo izkušamo tudi ohraniti ter ne iščemo okov, ki bi nam jo še dalje oklepali.

Sicer se je pa zadnje čase uvedlo menda tudi na Dunaju, da se učiteljice smejo omožiti s pogojem, da si same plačajo suplente, ko bi zaradi nosečnosti in poroda ne mogle poučevati. V Istri učiteljice smejo od slučaja do slučaja ostati učiteljice tudi po poroki, ravnotako na Štajerskem.

Tržačanka.

Javna ljudska predavanja v Trstu.

Naš neumorno delavni odsek za javna predavanja, namenjena v prvi vrsti preprostemu ljudstvu, je priredil slednje čase zopet par srečno izbranih in dobro uspešnih javnih predavanj. Pri tej akciji sodelujeta, kakor smo že omenili svoječasno, tržaško učiteljsko društvo in akademično društvo „Balkan“. Rekli bi, da ti društvi dejanski izvršujeta besede medicina M. Černiča, ki je izjavil na III. narodno-radikalnem shodu v Ljubljani: naj akademiki „stopijo v zvezo z učiteljstvom in položijo temeljni stranki dela demokracije in narodne ideje“.

O predavanjih samih, v kolikor jih še nismo omenili, nekoliko podatkov.

Dne 12. decembra 1909 se je vršilo šesto predavanje, in sicer v glediški dvorani tržaškega „Nar. doma“. Govoril je dr. Fr. Ilešič o tržaških Slovanih leta 1848. Vključ najneugodnejšemu vremenu se je udeležilo tega velezanimivega predavanja ogromno število poslušalcev, ki so napeto poslušali izvajanja simpatičnega in rutiniranega predavatelja. Šteli smo od 450 do 500 poslušalcev; v tem pogledu, menda rekord slovenskih predavanj.

Dne 27. in 28. decembra m. l. pa je predaval v sokolovi dvorani tržaškega „Nar. doma“ medicinar Mirko Černič o človekovem postanku, razvoju in koncu.

Obe predavanji sta bili deločeni samo za odrasle. Predavatelj je sprovedel svoje slušalce (povprečno 150 na število) skozi misterije rojstva, množenja in razpada človeškega bitja. Njegovi predavanji so ilustrovali posrečene skioptične projekcije.

Sredi vrvenja pustnega življenja je privabilo dne 11. januarja predavanje dr. Iv. Merharja, profesorja tukajšnje gimnazije, vendarle častno število (nad 120) poslušalcev. Predavatelj si je izbral temo: Prešeren in ilirska ideja. Naturalistično nam je skiciral Prešernovo idealno osebnost ter tedanji ilirski pokret in njegove nositelje. Težki predmet nam je znal predavatelj lahko umevno podati.

Dne 23. januarja 1910. je ponovil naš tovariš Ferdo Plešič svoje predavanje o kulturnem razvoju človeštva v tretjič, in sicer takrat na povabilo tamošnje čitalnice v Prvačini. Vključ nasprotovanju gorjskih klerikalnih časopisov je prihitelo nad 300 poslušalcev, ki so pazno poslušali njegovo z živim ognjem za predmet navdušeno besedo. Tudi to predavanje so ilustrovali skioptične slike.

Tako je priredil odsek za javna ljudska predavanja z žilavo vztrajnostjo in s požrtvovalnim sodelovanjem predavateljev že deset predavanj tekom štirih mesecev.

Upati je, in z dna srca želimo, da bi ta odsek ne omagal na svoji poti, težki sicer, a hvalevredni. „Na delo med ljudstvo!“ ta klic naj ga bodri v vseh neprilikah.

Kot kronisti omenjamo, da se je dosedanjih predavanj udeležilo nad 2000 poslušalcev; povprečno računano tedaj nad 200 poslušalcev pri enem predavanju.

Sklepno moramo omenjati še neobičajno požrtvovalnost g. inž. Škaberneta, ki je spretno vodil skioptične projekcije. —

Literarna zgodovina narodnega gospodarstva.

Isbrani eseji.

Spisal F. L. Tuma.

Kaj je narodno gospodarska veda.

Angleški profesor, pri katerem sem poslušal logiko, nam je postavil najprej vprašanje, kaj je ta predmet, in odgovoril nato tako: „Kaj je logika, vidimo šele zadnje uro“. Skliceval se je pri tem na angleškega učenjaka, ki je dejal, da je treba najprej napisati o stvari celo knjigo, preden moremo odgovoriti na podobna vprašanja.

Ni samo sugestija te misli, če bi sledili radi temu zgledu. Profesor narodnega gospodarstva na škotski univerzi v Edinburghu izjavlja podobno v uvodu svoje velike učne knjige Principles of Political Economy, da je nemogoče stisniti celo razpravo in študij v en sam stavek in da taka preliminarne definicije kateresikoli znanosti ne more biti niti zadostna niti izčrpna. J. Shield Nicholson nadaljuje potem: Obenem se zdi umestno in je v navadi, označiti v uvodnem poglavju bistvo glavne vsebine, stvar, za katero gre, in metodo, ki je porabljena pri takem sistematičnem študiju kateregakoli dela znanosti. Posebno si je želeli take preliminarne definicije pri politični ekonomiji, kjer kažeta tako adjektiv kakor substantiv na nekaj, česar se večina pisateljev skrbno izogiblje, zakaj o politični ekonomiji se splošno misli, da nima ničesar ali vsaj samo malo opraviti z občno politiko na eni kakor z domačo ekonomijo na drugi strani. Morda je najbolje, če označimo stroko za sedaj v besedah Adama Smitha kot razisk o bistvu in povodih ljudske blaginje.

Tako se nam je pomuditi najprej pri besedi kot taki, pri glavni vsebini stroke, pri vprašanju metode, sistematike in njenega razmerja napram politiki, t. j. državi in napram domačemu gospodarstvu.

Do sedemnajstega in osemnajstega stoletja izprašujemo v človeški zgodovini zaman po pojavu, ki bi bil vsaj sličen oni panogi splošne vede in znanja, s katero se hočemo v nadaljnem podrobneje pečati. Naravno zato, da je tudi izraz iz razmeroma novega časa, četudi seže njegov koren tja do starih Grkov nazaj, (oikos = hiša in politia = javna zadeva, res publica) tako, kakor je bilo sploh pri znanstvenem prodiranju v navadi, posluževati se prastarih, večinoma iz grščine posnetih izrazov.

Narodno-gospodarska veda, pri Francozih économie politique, pri Angležih political economy in zadnji čas economies, pri Nemcih Volkswirtschaft nazvana, se je razvila po eni strani iz vedno globljega prodiranja zgodovinske vede, ki se je razcepila po principu delitve dela v vse polno samostojnih panog, po drugi strani iz triumfov naravne znanosti v sedemnajstem in osemnajstem stoletju, ko so presojali in merili tudi državo in družbo po načelih prirodnoznanstva.

Znanje se razvija polagoma in v tisti meri v znanost, v kateri preneha služiti edino neposredni potrebi in koristi. Ideal vede je, da raziskuje resnico zaradi resnice same, brez ozira na rezultat, neodvisno od interesov političnih strank in pospodsarskih skupin. Vendar zato ne moremo pritrditi tistim, ki se sklicujejo pogosto na razliko med teorijo in prakso, ker v resnici takega nasprotstva ni. Na to nasprotje se sklicujejo preradi samo tisti, ki nimajo dovolj znanstvene naobrazbe, zakaj teorija ni nič drugega nego premišljevanje in raziskovanje o praksi. Vsekakor je res, da je praksa čisto več ali manj brez misli in brez predudarka. Ali misleča praksa bazira na teoriji.

Zibel narodno-gospodarske vede leži v Franciji, v najplodovitejši deželi Evrope. Razvila se je najprej kot quasi — znanost iz cele vrste filozofskih in naravnih spoznanj, o katerih se nam bo še navedbe pečati, njeno težišče pa se je preneslo kmalu na Angleško in tam jo je prvi konkretiziral Adam Smith v l. 1776. Oprostil jo je naturalističnega in sličnega balasta in s tem je stopil obenem v tako močnejši kontrast, da velja danes ta veda v njegovem, zgoraj kratko označenem smislu, kot skrajni ekstrem v okvirju splošne znanosti, kakor se je razvila do najnovejšega časa.

Notranjemu razvoju je odgovarjala njena zunanost. Ko je stala še vsa pod vtiskom prirodoslovja, so sa imenovali njeni teoretiki fiziokratje: *physis* = priroda in *nomos* = zakon. Ali v nasprotju s prirodoslovno vedo ima opraviti vsaka znanost, ki raziskuje državo in gospodarstvo, s človekom in njegovimi dejanji, od katerih zahtevamo uravne odgovornosti in ki se razvijajo v historičnem pomenu besede.

Pojav francoskih fiziokratov, tudi ekonomisti nazvani, je smatrati pravzaprav kot reakcijo na tedaj vladajoče državno naziranje o splošnem gospodarstvu. Francoski minister Colbert je oče tistemu sistemu, ki je dobil ime merkantilizma.

Vse javno kakor zasebno gospodarstvo je bilo do najpodrobnejših detajlov urejeno po strogih državnih predpisih, in najobskurnejša obrt se je morala ravnati po njih.

Merkantilizem pomenja gospodarsko življenje po predpisih paragrafov; fiziokratje

presojajo vse gospodarstvo iz vidika prirode in smatrajo zato samo zemljo kot resnično produktiven element; angleška šola z Adamom Smithom na čelu propaguje najskrajnejši gospodarski liberalizem, ki se odtrga ravnostako od človeka kakor od prirode in pozna en sam namen: bogastvo.

Iz teh osnovnih pojmov in različnih si načel, ki vodijo posameznike, so se razvili posebni sistemi in struje, sedaj večkrat tudi smeri nazvani. V formalnem oziru govorimo o sistemu te znanosti tedaj, kakor pri vsaki vedi, ko se je odtrgala od drugih znanosti ter svojo snov svojemu bistvu primerno logično razdelila in uvrstila. O sistemih narodnogospodarske vede bomo govorili dotlej, dokler se ji ne posreči odgovoriti na svoje probleme na način, ki je brezdvomen in se ga ne da tolmačiti v vse polno zmisli. Dokler ni dobila medicina svojega sedanjega prirodnoznanstvenega značaja, je poznala aleopatični in homeopatični sistem, iz starih časov počenši imamo filozofičnih sistemov do danes vse polno.

Posebno v literarni zgodovini narodnega gospodarstva se imamo neprestano pečati o najrazličnejših načelih in naziranjih, ki vodijo posamezne teoretike pri reševanju onih problemov, ki se pojavljajo vsak dan v večjem številu v gospodarskem življenju človeka.

Ta razlika nam pade v oči, ako le samo pogledamo, kaj si sploh ta ali oni teoretik misli pod narodnim gospodarstvom.

Adam Smith odgovarja na to vprašanje v četrtem delu svoje znamenite knjige, ki ji bo namenjen eden prihodnjih esejev, pod naslovom: Of systems of Political Economy: Politiška ekonomija pozna iz vidika državnika ali zakonodajalca dve različni nalogi: kako producirati dovolj dohodkov in imetja za ljudstvo ali točneje, kako jih napraviti sposobne, da se oskrbe s takimi sredstvi in kako priskrbeti državi toliko dohodkov, da zadostujejo za javne zahteve.

(Konec tega članka prihodnjik.)

Bratoma dr. Gustavu in dr. Benjaminu Ipavicu, slav-nima slovenskima sklada-teljema spomenik!

(Klic slovenskemu narodu!)

Ko slišiš glasiti se tvojega naroda najboljša imena, se glasita tudi imeni dr. Gustav Ipavice (* 15. avgusta 1831, † 21. avgusta 1908) in dr. Benjamin Ipavice (* 24. decembra 1829, † 20. decembra 1908). Zibelka je obema tekla v Št. Jurju ob juž. žel., umrla sta hitro zaporedoma, prvi v Št. Jurju, drugi v Gradcu. Bila sta velezasluzna moža. Oba zdravnika, ljubljena od svojih bolnikov, sta izvrševala čez 50 let zvesto svoj poklic; Benjamin mnogo let brezplačno kot primarij otroške bolnišnice v Gradcu, Gustav je bil 35 let župan in častni župan v Št. Jurju ob juž. žel., častni občan mnogih slovenskih občin ter ima tudi trajne zasluge v kmetijskih panogah.

Bila sta častna člana mnogih slovenskih domačih in tujih društev, in sam cesar ju je odlikoval. Ob njiju smrti so pisali celo nemški časniki v obsežnih člankih tako, kakor se piše le o velikih možeh — polno priznanja, hvale in občudovanja. Hvaležnost za tako delovanje bi opravičil samonasebi spomenik, in vendar vse te zasluge izginejo proti temu, kar sta bila imenovana Slovincem kot narodna skladatelja.

Kdor ju je poznal osebno, je opazoval njiju ljubezno vedenje, primerno duševnemu položaju vsakogar, s katerim sta občevala. Njiju značaj v bistvu vesel, se je prilagodil vsakemu položaju, vsaki starosti in vsaki struji. Take so tudi njiju skladbe. Prilagodijo se vsakršnemu srčnemu občutku.

Te pesmi ti budijo slehni dan dušo k oni plemenitosti, ki sta jo vlivala iz svojega globoko čutečega srca brata Ipavice v svoje pesmi: ljubezen, prijateljstvo, čut za pravico in narodni ponos odmeva iz njih. — Pesem učinkujoča tako, je utrinek onega večnega solnca, ki ogreva srca in ki se imenuje umetnost!

Cela vrsta najkrasnejših melodij je bila ustvarjena tako, da zadene vsaka pravo srčno struno. Tako je uglasbil Gustav pesmi „Mrak“, „Kje so moje rožice“, „Oblačku“, „Mrzli veter“, „Tam za goro“, „Sredi vasi“, „Savska“, „Zvečer“, „Jutri“, „Pod lipo“, „Perice“, „Planinska roža“, „Danici“ in nebroj drugih — „ble-

steča verižica muzikalnih biserov“. — Kako priljubljene so njegove pesmi, la en zgled: Ko so dobili pevci „Glasbene Matice“ v Ljubljani vabilo neke trdke peti v gramofon najlepše slovenske pesmi, so jih peli pevci 15, ne da bi znali za skladatelja. In ko so se zahtevala imena dotičnih skladateljev, se je pokazalo, da je bilo od teh 15 pesmi 11 Gustav Ipavicevih.

Benjamin pa se je pospel v enem oziru še višje. Ovažujoč pomen pesmi za kulturni ugled vsakega naroda, ni ostal zgolj pri mali obliki takozvane „narodne pesmi“, temveč je podaril Slovincem skladbe večjega obsega, kakor „Kdo je mar“, opereto „Tičnik“ in opero „Teharskih plemiči“, ki je bila prva slovenska opera — a tudi te v popolnoma narodnem duhu. V „Teharskih plemičih“ kaže vrlino naših rojakov preteklih dni, ki so si zaradi svoje hrabrosti izvojevali plemstvo. V izvolitvi tega predmeta za svojo opero se vidi ljubezen do njegovega roda, ki mu ni bila zaaj prevelika nobena žrtve.

Zatorej se ni čuditi, da so uspele bratov Ipavicev melodije takrat najlepše, kadar so oprevale domovino. „Bodi zdrava domovina, mili moj slovenski kraj“, poje Benjamin, in „Slovenski deželi enake ne vem“, poje Gustav.

Domovini služiti s politiko pa jima ni bilo dano. Njiju miroljubni značaj jima tega ni dopustil. In vendar sta na političnem polju dosegla več, nego marsikateri nadarjen politik. Pred nekolikimi desetletji je vladala še neka napetost med Hrvati in Slovenci, ki je sedaj izginila in napravila prostor najpresrečnejšim odnosom. In da se je to doseglo, k temu sta pripomogla nemalo tudi brata Ipavice, ne morebiti s političskimi čini, temveč s svojimi pesmimi. Ipaviceve pesmi pojejo na Hrvaškem ravno tako pogosto kot na Slovenskem. Ipavicevo pesem slišiš slehni dan v zadnjem gorskem kotičku in na blestelih mestnih koncertih na Hrvaškem nič manj pogosto kot na Slovenskem. Tudi pri drugih slovanskih narodih sta Ipavice ljubljena domačina. In pesem „Slovenec sem“, ki jo je uglasbil Gustav, poje sedaj že vsa slovanska plemena na pamet in je ta pesem tolmač drugim slovanskim narodom kako čuti Slovenec: dobi hlapčevanja je konec — „s ponosom reči smem, Slovenec sem“.

Na tej pesmi, ki je postala nova slovanska himna, se navdušujejo tudi ostala slovanska plemena. Samo ta pesem bi zaslužila spomenik!

Okolo 50 let sta brata Ipavice prepevala Slovincem nove pesmi, ki so vsakemu Slovincu srčni zaklad.

Te pesmi so seme, iz katerih je vzklilo lorvorjevo listje, ki z njim venča Slovenec svoje mojstre pevce. Vidni znak v to pa bodi s p o m e n i k !

Iz najrazličnejših krajev naše ožje in daljne domovine se sliši klic: „Stavimo bratoma Ipavice spomenik!“ „Glasbena Matica“ v Ljubljani, „Šentjurski komite ad hoc“, nebroj slovenskih društev in bratje onkraj Sotle — vsi kličejo: I p a v i c e m a s p o m e n i k !

Stal bo v Št. Jurju pred novo šolo, učencem vsak hip na ogled, vsakemu domačinu v bodrilo in ponos ter tujcu v spoštovanje; stal bo za Št. Jurij in za celo slovensko ozemlje; stal bo, sedaj in vedno glasno kliče: „Tako slavi slovenski narod svoje velike može!“

V to naj prispeva vsa naša domovina, društva naj prirejajo večere itd. in darove bo izkazal „Komite od hoc“ v domačih časnikih.

Za Hrvate:

Milan Krošič, Janko Barle, predjednik saveza hrv. pjev. prebendar prvostolne cerkve društva v Zagrebu. v Zagrebu.

Za Čehe:

Oscar Netbal, koncertni ravnatelj dunajskih glasbenih umetnikov.

Za Slovence:

Matej Hubad, Prof. Anton Štritof, koncertni vodja „Glasbene Matice“ v Ljubljani, predsednik „Glasbene Matice“ v Ljubljani. Dr. Vlad. Ravnihar, Dr. Gojmir Krek, predsednik „Zveze slov. urednik „Novih akordov“ pevskih društev“.

Za krajevni odbor v Št. Jurju ob juž. žel.:

Franjo Kartin, Janko Artman, t. č. predsednik ad hoc. t. č. blagajnik ad hoc. Anton Sivka, Jos. Drofenik, t. č. podpredsednik ad hoc. t. č. tajnik ad hoc. Dr. Josip Povalec, Dr. Jos. Ipavice, Dr. Anton Schwab, t. č. odborniki ad hoc.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je imelo svoj občni zbor 6. dne januarja t. l. v Celju ob številni udeležbi. Kot gost je bil navzoč tov. Kurbus iz Slivnice pri Š. Jurju ob j. ž., svojo odsotnost so pa opravičili ga. Pristovškova, ga. Brinarjeva in tovariša Stukelj in Petriček.

V svojem vznesenem pozdravnem nagovoru je tovariš predsednik Ludovik Černej izrazil željo, naj bi se nade, ki smo jih gojili v minulem društvenem letu, izpolnile v novem, bodril pa je tudi člane k živahnemu društvnemu delovanju, zakaj tako životarjenje v društvu ne sme trajati dalje.

Po prečitavanju in odobrenju zadnjega zapisnika je občni zbor sklenil, da se nabavi pri fotografu Rožunu čimprej slike za skioptik. Na predlog tov. Brinarja se sklene, da društvo prispeva za dva iztisa „Učit. Tovarisa“ za njega razširjenje med slovenskimi učiteljskimi. Zaradi zborovališča se je živahno razpravljalo, končno pa so navzoči člani sklenili, da se pri vsakokratnem zborovanju določi, kje in kdaj zborujemo, odbor pa že naj poprej pozve za primerne prostore. Blagajničarka tovarišica Kosijeva je ob svojem vzornem knjigovodstvu izkazala 176-72 K prebitka. Računskim preglednikom se izvolijo: tovarišica Betka Supanekova in tovariša Šah in Hribernik. Društvenina ostane kakor doslej, tudi časopise bomo dobivali tiste kakor v minulem letu.

Iz letnega poročila tajnikovega zvemo sledeče:

V minulem letu jo bilo 6 zborovanj. Prva tri zborovanja so bila jako dobro obiskana, zadnja tri pa slabo. Na vseh teh zborovanjih je bilo skupno 281 članov navzočih, tako da pride povprečno na vsako zborovanje 30 članov; največ jih je bilo meseca februarja (42), najmanj pa meseca novembra (21). Društvo ni priredilo letos nobenega izleta, bilo pa je zastopano po društvenem predsedniku in tajniku na izletu „Učiteljskega društva za laški okraj“ v Rimskih Toplicah.

Število članov je od lani naraslo za pet, tako da danes šteje naše društvo 82 rednih, 8 pa podpornih članov.

Imamo tudi 2 častna člana, torej za enega več od lani. Društvo je namreč na predlog tov. Petrička podelilo vrlenu tovarišu Arminu Gradišniku za njegovo neumorno 12 letno delovanje kot društveni predsednik častno članstvo.

Pri društvenih sestankih so bila tudi predavanja. Gospa Tilka Brinarjeva je predavala „Nekaj iz življenja naših mladih“. Tov. Brinar je razpravjal o izpremembi pravil, ob kateri priliki nam je tudi na kratko podal zgodovino našega društva. Tov. predsednik se je v primerih besedah spominjal 40 letnice šolskega zakona. Tovariš Slanc nam je podal poročilo o glavnem zborovanju „Lehrerbundovem“ v Gradcu, tov. Brinar pa o „Zavezini“ skupščini v Mariboru. Prav zanimivo pa je bil potopis tov. Vrečarja „Izlet v Pariz“.

Začetkom leta se je izprožila misel, iznova oživotvoriti društveni pevski zbor, a nebriznosti tovarišev pevecv in tovarišic pevk se imamo zahvaliti, da smo še danes brez njega.

To leto bo naše društvo že 40 let na braniku za učiteljske koristi. Treba bo, da društvo to redko obletnico obhaja čim najveličastneje.

Končno je v svojem lepem poročilu bodril tovariše h krepkemu in vztrajnemu delu tudi v bodoče. Naši zanamci naj vidijo, da smo storili svojo dolžnost v ukrepitev svojega stanovskega ugleda in za napredek našega naroda, ne manej se za napade od katerekoli strani. Ne bojimo se nikogar, ker vemo, da opravljamo kot ljubitelji resnice in napredka pošteno in odkrito delo. Vsak tovariš pa stopi na plan ter tiho, a vztrajno delaj — za boljšo bodočnost!

Potem se je vršila volitev društvenega odbora. Na občno obžalovanje dozdanih predsednik tov. Lud. Černej ni hotel več prevzeti tega častnega mesta, pa tudi nobenega odborniškega. Izvoljen je bil sledeči odbor: predsednik tov. Fr. Brinar, nadučitelj v Gotovljah, namestnik tov. Er. Slanc, nadučitelj v Petrovčah; tajnik tov. Rud. Wudler, učitelj v Grižah; blagajničarka tovarišica Kosijeva, učiteljica v Teharjih; pevovodja tov. Rajko Vrečar, učitelj v Zalcu; knjižničar tov. Žagar, učitelj v Celju; odbornika tov. Anton Petriček, nadučitelj v Zalcu, in tov. Josip Čulek, učitelj v Št. Juriju ob juž. žel. — Imena izvoljenih tovarišev nam jamčijo, da je društveni odbor v dobrih rokah in da bo zastavil vse svoje močice povzdigo društvenega delovanja in za ukrepitev velike učiteljske organizacije. — Prihodnje zborovanje bo 19. marca v Celju.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo 13. januarja t. l. svoje glavno zborovanje v ormoški okoliški šoli. Vkljub skrajno slabemu vremenu se je zbralo za sklepčnost zborovanja zadostno število udov. Kot gost je bila navzoča tovarišica Jezovškova iz Velike Nedelje.

V svojem nagovoru in pozdravu se spomni društveni predsednik tovariš Josip Rajšp v toplih besedah umrlega odvetnika in načelnika okrajnega zastopa, dr. Ivana Omulca, ki je bil vnet in vpliven zagovornik učiteljstva in narodnega šolstva, kar je dejansko pokazal vsekdar in povsod, kjer se je nudila prilika, posebno pa pri sejah okrajnega in krajnega šol-

skega sveta, katerih korporacij je bil najuglednejši, dolgoleten in delaven član. V znak sožalja mu navzoči na predsednikov poziv zakličejo trikratni: slava mu!

Sklepom odbora se je dne 13. januarja 1910 predlagala tovariš Porekar, da se lansko leto upokojeni tovariš Ivan Košar, nadučitelj velikonedeljski, imenuje častnim članom, kar se enoglasno sprejme, ko še tovariš predsednik našteva zasluge Košarjeve za naše društveno kakor družabno življenje.

Tovariš Dom. Serajnik je referiral o Druzevičevih pesmaricah, ki jih je priporečal, a) ker imajo pesmi v njih muzikalno vrednost, b) so pesmi in vaje metodično urejene, c) so pesmi in otroškemu duhu, kakor tudi v tonovem obsegu šolobveznih otrok zložene.

O svojem delovanju kot zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu je poročal tovariš Rajšp. Zborovalci so njegovo jasno poročilo vzeli z zadovoljstvom na znanje, ter mu izrekli zraven zahvale za njegov veliki trud popolno zaupanje.

Iz tajnikovega letnega poročila tovariša Rosine je posneti, da je imelo društvo 34 rednih, 3 izredne in 5 častnih, skupaj 42 udov. Od posameznih šol je bilo udov našega društva, in sicer iz: Bolfenka vsi 4, Huma vsi 3, Miklavža vseh 5, Ormož — okolice vseh 5, Runča 2, Središča 3, Svetinj vsi 3, Velike Nedelje 5, Tomaža 4; k tem je še pristeti 3 ude izven našega okraja in 5 častnih; izven društva je 9 tuokrajnih slovenskih učiteljskih oseb. Zborovanj je bilo 5, odborove seje 3. Vseh zborovanj so se udeležili 3 tovariši, nobenega 4 tovariši, oz. tovarišice. Pri zborovanjih je bilo 9 predavanj in daljših poročil.

Blagajnik, tovariš predsednik Rajšp, je izkazal 213-63 K dohodkov in 143-93 K izdatkov, torej 69-70 K prebitka. Na dolgu pa je še 13 udov 39 K udnine.

Za brezplačno pošiljanje „Učit. Tovarisa“ jugoslovanskim učiteljskim se dovoli 10 K in ravnostako mariborskim učiteljskim za razširjenje njihove knjižnice 10 K. Sklene se, naročiti skioptikon.

Volitev novega odbora. Predsednikom je bil izvoljen zopet tovariš Josip Rajšp, odbornikom pa tovariši: Anton Porekar, Ludovik Šijanec, Martin Šalamun, Jakob Preindl in Adolf Rosina.

Prihodnje zborovanje se vrši 3. marca t. l. v ormoški okoliški šoli; začetek ob 10. uri predpoldne.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja K 20.559-18.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Srednješolski vestnik.

Gospodarstvo na srednjih šolah.

Stališče naše srednješolske mladine ni lahko, ker se rekrutira pretežna večina tiste, ponajveč iz ubožnejših slojev. Zato nas tembolj boli, ko slišimo tako pogostokrat pritožbe od raznih strani, da pri srednješolskem gospodarstvu ni vse tako, kakor bi moralo biti.

Saj je malenkost, boste rekli, da mora vsak dijak prineti v šolo 4, 10, 20 h za razne pokvarjene stvari. Malenkost — pa zopet ne malenkost, ako naj prinese dijak-ubožec 10 h za stvar, ki se je niti dotaknil ni.

Tu vam je odpovedala kljuka pri ključavnicah. Profesor je bil tisti, ki je stopil v šolo pa mu je ostala kljuka v roki. Seveda — zob časa ne priznane ničesar, tedaj tudi kljuki ne — in človek bi mislil, da je čisto naravno, da da ravnateljstvo drugo napraviti, pa jo zaračuni koderkoli že.

Da, da — koderkoli že — pa najcenejše je vendar, da jo plačajo dijaki. Tedaj:

„Halo, pokvarili ste kljuko; tu je račun 4 K. Glejte, da imate jutri denar skupaj.“

No — in drugi dan so bile štiri krone tu, čeprav so trdili dijaki, da niso oni krivi in da je sploh manjkalo pri kljuki le malega žrebčička.

Pa se vam pokvari tamle nekega dne dvigalo, ki dviga premog in drva iz pritličja v drugo nadstropje. Dvigalo — za katero večina dijakov niti ne ve ne!

„Dečaki — jutri prinesite iz drugega nadstropja vsak po 8 h za dvigalo, ki ste ga pokvarili!“

In dvigalo je popravljeno in plačano — država pa obvarovana pregroznih izdatkov!

In zopet — utrjala se je lani vrv pri tabli — vrv navadna, konopnena. Taka reč ne more večno trpeti!

Pa ste od sile! Vrv ste odtrgali! Pa da se to več ne zgodi, kupili bodete nove vrvi — obe seveda! In da jih